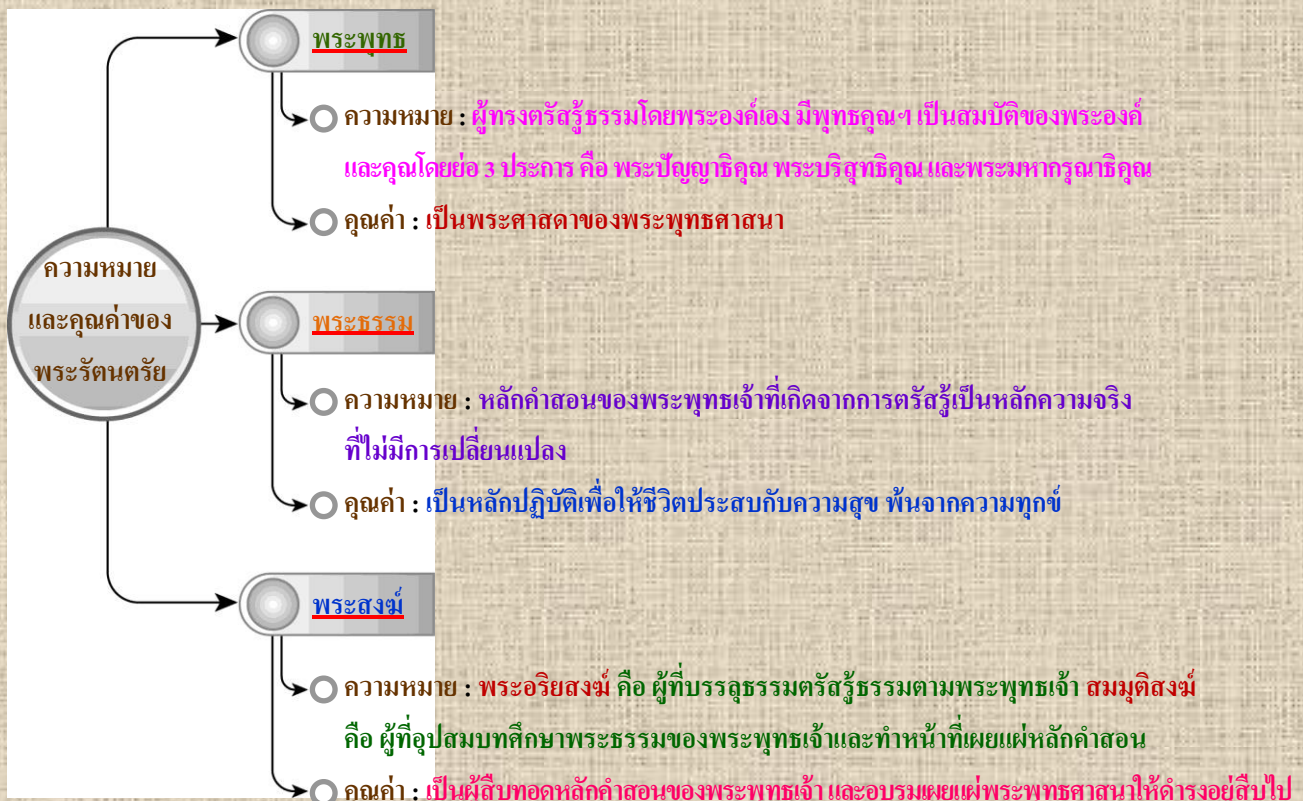
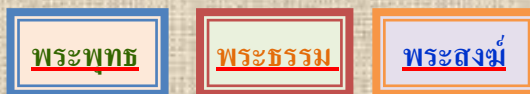

ตัวชี้วัด

ส1.1 ม.4/13 วิเคราะห์หลักธรรมในกรอบอริยสัจ ๔ หรือหลักคำสอนของศาสนา
ที่ตนนับถือ

1. พระรัตนตรัย

ความหมาย

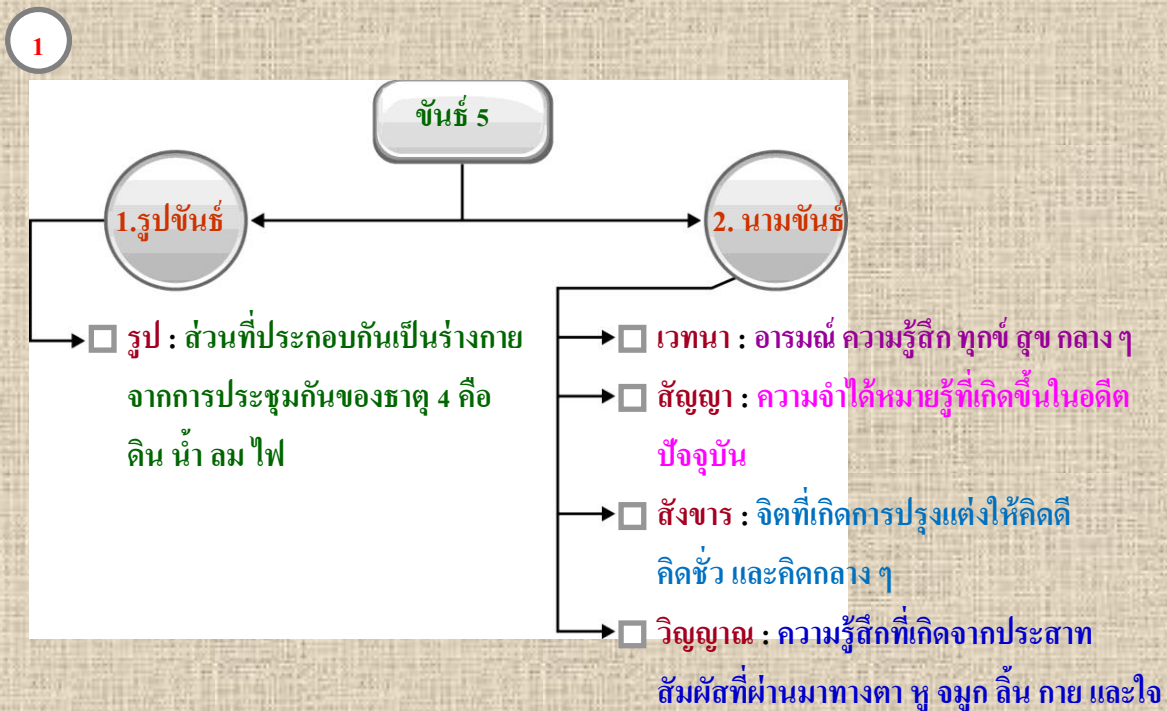
2. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

1. ทugend (ธรรมที่ควรรู้)

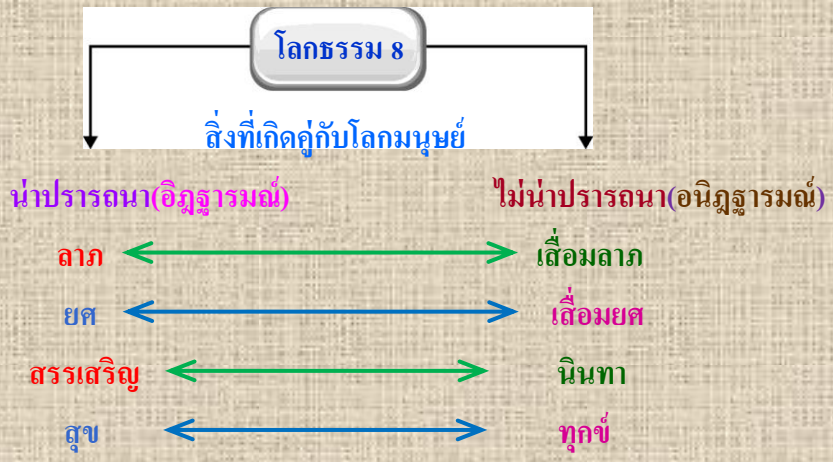
1. ชั้น 5

2. โลกธรรม 8

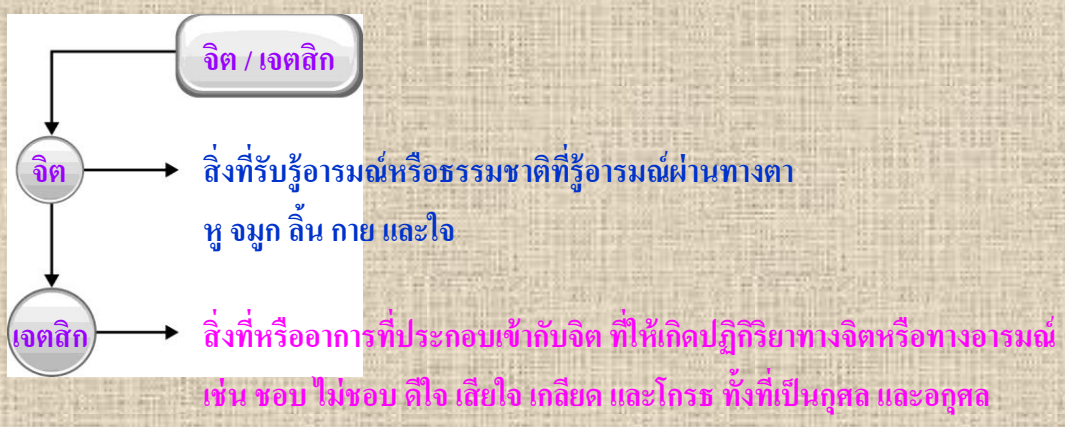
3. จิต เจตสิก

2

3

2. สมุทัย (ธรรมที่ควรละ)

หลักกรรม (ธรรมนิยาม)

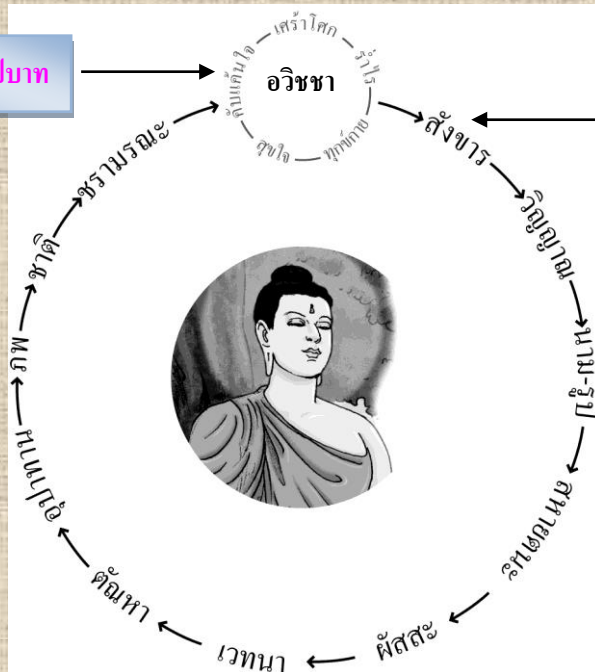
วิตก 3

มิจฉาวณิชชา 5

นิวรณ์ 5

อุปาทาน 4

ปัจจัยสมุปบาท

การเกิดขึ้นพร้อมกันแห่งธรรม
ทั้งหลายต้องอาศัยซึ่งกันและกัน จึง
เกิดขึ้น มีขึ้น สิ่งทั้งปวงย่อมเกิดจาก
เหตุหรือมีความเป็นเหตุเป็นผลกัน

หลักกรรมปัจจัยสมุปบาท สามารถนำความรู้จากการกำเนิดชีวิตของสัตว์ มนุษย์ มาอธิบาย
เทียบเคียงหลักปัจจัยสมุปบาท โดยเริ่มตั้งแต่การถือปฏิสนธิ

สรุปความรู้ วิตก 3 มิจฉาวณิชา 5 นีวรณ 5 และอุปาทาน 4

3. นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ)

ภาวนา 4

- 1.กายภาวนา : การฝึกระเบียบทางกายโดยการยืน เดิน นั่ง และนอน อย่างมีสติทุกอิริยาบถ โดยไม่เผลอหรือขาดสติ
- 2.ศีลภาวนา : การสำรวมระวังบาปไม่ให้เกิดทางกาย และวาจา
- 3.จิตภาวนา : การฝึกอบรมจิตด้วยสมถกัมมัฏฐาน และวิปัสสนากัมมัฏฐาน
- 4.ปัญญาภาวนา : การเจริญภาวนาให้เกิดปัญญาตามหลักสติปัฏฐาน 4

อริยสัจ 4 นิโรธ

นิพพาน

นิพพานเป็นสภาวะธรรมขั้นสูงสุด ในพระพุทธศาสนา การดับกิเลสได้โดยสิ้นเชิง โดยถาวร สภาวะนิพพานเกิดขึ้นพร้อมกับการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เพราะพระพุทธเจ้าไม่เหลืออกิเลสเกาะเกี่ยวสภาวะจิต แม้แต่เพียงเศษเสี้ยวผงธุลีก็ไม่มี นั่นคือ นิพพาน

วิมุตติ 5

วิมุตติมีความหมายเดียวกับนิโรธ มีลักษณะ 5 อย่าง คือ

- 1.ตัทธกวิมุตติ : ดับตามลักษณะการเกิดของกิเลส เช่น เมื่อความโกรธเกิดมีสติรู้เท่าทันและดับได้ในขณะนั้น
- 2.วิขัมภณวิมุตติ : ดับด้วยข่มหรือสะกดไว้ด้วยสติและสมาธิ
- 3.สมุจเฉทวิมุตติ : ดับกิเลสด้วยการตัดขาดโดยสิ้นเชิง ไม่เกิดอีก
- 4.ปฏิบัติสัทธาวิมุตติ : ดับด้วยสงบระงับ
- 5.นิสสรณวิมุตติ : ดับได้สูญสิ้น ถาวร

4.มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ)

❶ พระอัฐศีลธรรม 3

1. ปรียัตติศีลธรรม การศึกษาพุทธพจน์ (พระไตรปิฎก)
2. ปฏิปัตติศีลธรรม การปฏิบัติธรรมตามมรรคมืองค์ 8 (ไตรสิกขา)
3. ปฏิเวธศีลธรรม ผลที่เกิดจากการปฏิบัติคือ มรรค ผล นิพพาน ได้แก่ การบรรลุมรรค วุฒิธรรม

❷ วุฒิธรรม 4

1. สัมปยุตตสังเสวะ การคบผู้ทรงธรรม ผู้มีปัญญา
2. สัทธัมมัสสวนะ ใฝ่ใจในการสดับศึกษาธรรม
3. โยนิโสมนสิการ พิจารณาทุกอย่างอย่างมีเหตุผล
4. ชัมมานุชัมมปฏิบัติ ปฏิบัติสมควรแก่ธรรม

❸ พละ 5

- มีธรรมที่เป็นกำลัง 5 ประการ คือ 1. สัทธา 2. วิริยะ 3. สติ 4. สมาธิ 5. ปัญญา

❹ อปาสกธรรม 5

1. ศรัทธา 2. ศีล 3. ไม่ถือมงคลตื่นข่าว 4. ไม่แสวงหาบุญนอกศาสนา 5. ขวนขวายบำรุงพระพุทธศาสนา

❺ ปาปณิกธรรม 3 ธรรมสำหรับพ่อค้า - แม่ค้า

1. วิสัยทัศน์ 2. จัดเจนธุรกิจ 3. มีแหล่งเงินทุนทำการค้า

❻ พิณฺณชัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4 ธรรมหัวใจเศรษฐี

1. ขยันหาทรัพย์ 2. รู้จักเก็บรักษา 3. คบกำลัณมิตร 4. ประกอบสัมมาชีพ

❼ โภคอาทิยะ 5 การใช้จ่ายทรัพย์ให้เกิดประโยชน์

1. เลี้ยงตัวและบุคคลในครอบครัว
2. บำรุงมิตรสหายผู้ร่วมงานให้มีความสุข
3. เก็บออมไว้ใช้จ่ายจำเป็น
4. สละทรัพย์เพื่อทำบุญ 5 อย่าง คือ สงเคราะห์ญาติ ต้อนรับแขก ทำบุญแก่ผู้ล้นลับ เสียภาษีอากร ทำบุญอุทิศให้เทวดา
5. บำรุงสมณชีพราหมณ์ผู้มีศีล

❽ อริยวัฑฒิ 5 หลักความเจริญของอารยชน

1. ศรัทธา 2. ศีล 3. สุตะ 4. จาคะ 5. ปัญญา

❾ วิปัสสนาญาณ 9 ปัญญาการรู้แจ้งการตรัสรู้ธรรม

1. พิจารณาเห็นการเกิดดับของขั้น 5
2. เห็นการดับของสังขารอย่างเด่นชัด
3. ญาณมองเห็นสังขารปรากฏเป็นของน่ากลัว
4. พิจารณาเห็นโทษการเกิดของสังขาร
5. เกิดความเบื่อหน่ายในสังขารไม่ต้องการยึดติดอีก
6. ญาณที่ปราศรณาหลุดพ้นจากสังขาร
7. พิจารณาการเกิดดับของสังขารตามหลักไตรลักษณ์
8. ญาณเป็นกลางไม่ยินดียินร้ายในสังขารอีกต่อไป
9. ญาณหยั่งรู้ร้อยสัจ 4 บรรลุเข้าสู่ความเป็นพระอริยบุคคล

มงคล 38

ธรรมอันนำมาซึ่งความสุขความเจริญ

1. ปุตุตสฺสคโห : สงเคราะห์บุตร

2. ทารสฺสคโห : สงเคราะห์ภรรยา

3. สนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต : สันโดษ

4. สฺสฺสฺสฺสฺส โลกฺกมฺเมหิ จิตฺตํ ยสฺส น กมฺปติ
: จิตไม่หวั่นไหวในโลกธรรม

5. อโสกํ : จิตไม่เศร้าโศก

6. วิรชํ : จิตไม่มัวหมอง

7. เขมํ : จิตเกษม

8. ตโป : ความเพียรเผากิเลส

9. พุทฺทมจฺริยํ : ประพฤติพรหมจรรย์

10. อริยสจฺจาน ทสฺสนํ : เห็นอริยสัจ

11. นิพฺพานสจฺฉิกิริยา : ทำพระนิพพานให้แจ้ง
(บรรลุนิพพาน)

3. พุทธศาสนสุภาษิต

3.1 จิตต์ ทนุต์ สุขาวหํ : จิตที่ฝึกดีแล้วนำสุขมาให้

3.2 น อุจฺจาวจํ ปณฺหิตา ทสฺสยฺนฺติ : บัณฑิตย่อมไม่แสดงอาการขื่น ๆ ลง ๆ

3.3 นตฺถิ โลเก อนินฺทิตฺโต : คนที่ไม่ถูกนิทนา ไม่มีในโลก

3.4 โกรธํ มตฺวา สุขํ เสติ : ฆ่าความโกรธได้ย่อมอยู่เป็นสุข

3.5 ปฏฺฐิรูปการี ฐูรฺวา อุฏฺฐาตา วินฺทเต ฐนํ : คนขยันเอาการเองงาน กระทำเหมาะสม ย่อมหาทรัพย์ได้

3.6 วายเมเถว ปุริโส ยาว อตฺถสฺส นิปฺผทา : เกิดเป็นคนควรพยายามจนกว่าจะประสบความสำเร็จ

3.7 สนฺตุฏฺฐิํ ปรมํ ฐนํ : ความสันโดษเป็นทรัพย์อย่างยิ่ง

3.8 อธิมาทํ ทุกฺขํ โลเก : การเป็นหนี้เป็นทุกข์ในโลก

3.9 ราชา มุขํ มนุสฺสตาณํ : พระราชาเป็นประมุขของประชาชน

3.10 สติ โลกสฺมิ ชาคโร : สติเป็นเครื่องตั้งในโลก

3.11 นตฺถิ สฺนติปฺรํ สุขํ : สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี

3.12 นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ : นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง

ให้นักเรียนสรุป

